

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM
KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Vezetői számvitel / Controlling

VIII. előadás

Eltéréselemzés I.

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM

KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Kiindulópont

- Információk
 - a tulajdonosok számára
 - a vállalkozás vezetői számára

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM

KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Cél

- folyamatosan ismerni a vállalkozás tevékenységét
 - a gazdálkodás folyamatossága miatt
 - a múltat
 - a már bekövetkezett gazdasági eseményeket és azok hatását
 - a jelent
 - a jelenlegi gazdálkodási helyzetet
 - a lehetséges jövőt
 - a vállalkozás gazdálkodásának további lépéseit
-

- a múlt és a jelen megismerése
 - feljegyzések, nyilvántartások
 - gazdasági elemzés, ellenőrzés
 - a jövő közelítése
 - a stratégiai és operatív tervezés eszköztárával
 - a múlt-jelen-jövő elválaszthatatlan
 - a vállalkozási szintű elemzés, ellenőrzés és tervezés szoros kapcsolatban
-

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM

KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

A controlling szerepe

- tervezés
- a terv-tény adatok összevetése
- az eltérések elemzése
- ellenőrzés
- a területek nem működhetnek az **elemzés** nélkül

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM

KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

A gazdasági elemzés fogalma

- Az elemzés
 - az összefüggések,
 - gazdasági jelenségek
 - és az ezekre ható tényezők feltárása.
 - Elősegíti,
 - részben pedig biztosítja a szükséges információk megszerzését.
 - A vállalkozások tevékenységének,
 - gazdálkodása megítélésének
 - értékelésének legfőbb módszere.
-

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM

KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

A gazdasági elemzés tárgya

- piaci tevékenység
 - fejlesztési
 - beszerzési
 - termelési vagy áruforgalmi
 - szolgáltatási tevékenységek
 - munkaerő
 - tárgyi eszközök
 - a vállalkozás átfogó értékelése
-

Az eltéréselemzés célja

- megállapítja a terv és tény gazdasági jelenségei között fellépő eltéréseket
 - az eltérések okainak megállapításával biztosítson egy állandó tanulási, megismerési folyamatot
 - a megfelelő időben segítse a vezetői döntések meghozatalát
 - az állandó visszacsatolással javítsa a tervezési folyamatot és eszközrendszert
 - támogassa a gazdálkodási célok elérését, megvalósítását
-

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM

KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Az eltéréselemzés feladata

- elérték-e a tervezett értékeket
 - mekkora az eltérés
 - elérték-e az eltérések a kritikus értéket
 - milyen tényezőkre vezethetők vissza az eltérések
 - minél több hatótényezőt kifejezni
 - önálló hatásukat megadni
-

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM

KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Az eltéréselemzés módszerei

- Összehasonlítás
 - dinamikus
 - térbeli
 - terv-tény

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM

KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Összehasonlítás

- **dinamikus összehasonlítás**
- időszakokra vagy időpontokra vonatkozó adatok összevetése
- a gazdasági jelenségek időbeli változásának megfigyelése, mérése
- **térbeli összevetés**
- statikus
- pl.: két azonos tevékenységű vállalkozás adatai vagy a vállalkozáson belüli szervezeti egységek összehasonlítása
- **a tervhez, tervadatokhoz történő viszonyítás**
- a tényleges folyamatokat leíró adatok és mutatószámok összevetése a tervvel
- az elvárások értékelése
- **Alapszabály: Az összehasonlíthatóság biztosítása!**

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM

KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Torzító tényezők kiszűrése

- az árváltozás hatásának kiszűrése
- az egységre vetítés
- az egymásra vetítés
- a termelés (értékesítés) összetétel-változás hatásának kifejezése

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM

KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Az árváltozás kiszűrése

- Az árak változatlansága mellett értékeljük a gazdasági jelenségek időbeli vagy a tervhez képesti alakulását
 - Elemzési területek:
 - árbevétel, termelési érték, forgalom, eredményelemzés, hatékonyság
 - Az árváltozás kiszűrésének módszerei
 - a változatlan árak alkalmazása
 - az árkorrekció számítása
 - az árindex felhasználása
-

- **Változatlan árak módszere**
- hogyan alakult volna a vizsgált értékesítés, ha az eladási árak nem változtak volna
- $\sum q_1 p_0 : \sum q_0 p_0$
- **Árkorrekció módszere**
- az árváltozások árbevételre gyakorolt hatásának összegszerű nagyságrendje
- $\sum q_1 p_1 - \sum q_1 p_0$

- **Árindexek**
- $\sum q_1 p_1 : \sum q_1 p_0$
- $\sum q_0 p_1 : \sum q_0 p_0$

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM

KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Egységre vetítés

- a vizsgált gazdasági jelenséget valamilyen,
- az azzal összefüggésben lévő másik jelenség
- egységére fejezik ki
- fajlagos adatok képzése
- Pl.:
- egy darab termékre jutó közvetlen anyagköltség
- egy főre jutó termelési érték
- egy órára jutó bérköltség stb.

Egymásra vetítés

- két vagy több hatótényező
- önálló hatások kifejezése
- a viszonyítandó és a viszonyítási alapul választott időszakok adatából
- a két adatot felhasználva
- egy harmadikat kell képezni
- a viszonyítandó adatot át kell számolni a viszonyítási alapot jelentő adat szintjére
- gazdaságilag fiktív kifejezés
- felhasználásával részletesebb magyarázatot lehet adni a vizsgált gazdasági jelenség változásának értékelése során
- Pl.: változatlan áras árbevétel, tervszintű tényleges anyagfelhasználás

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM

KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

A termelés (értékesítés) összetétel változása

- a vállalkozás környezetének folyamatos változása
- az egymásra vetítés, standardizálás módszerével
- Alkalmazható:
- *volumen jellegű mutató*
- például közvetlen anyagköltség, a bérköltség, a közvetlen költség stb.
- *hányados jellegű mutató*
- anyaghányad, bérhányad, költséghányad stb.

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM
KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Köszönöm a figyelmet!

Felhasznált irodalom:

Bácsfalvi et al.: Controlling a gyakorlatban (KFDT)

Halmos-Körmendi: Controlling (PSZF)
